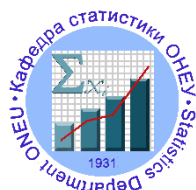

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

КАФЕДРА СТАТИСТИКИ

**«СТАТИСТИКА – ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛЬНО-
ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТУДЕНТСЬКИХ ПРАЦЬ

ВИПУСК 6

Частина II

**Одеса
2020**

УДК 311
ББК 60.6

Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень: збірник наукових студентських праць. Випуск 6. Частина II. – Одеса, ОНЕУ. – 2020. – 203 с.

Автори:

Вітковська К. В. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Милашко О. Г. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Ольвінська Ю. О. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Погорелова Т. В. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Самотоєнкова О. В. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Тарасова К. І. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Агапченко К. А. – студентка факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій Одеського національного економічного університету,

Бабенко С. Ю. – студент факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Балюк Н. В. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Березорудський А. М. – студент факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій Одеського національного економічного університету,

Білоус О. Ю. – студент факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Бойко В. С. – студентка факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій Одеського національного економічного університету,

Бурлаченко К. В. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Гаращенко О. В. – студентка факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій Одеського національного економічного університету,

Іванченко Т. А. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Клюс І. Г. – студентка факультету міжнародної економіки Одеського національного економічного університету,
Кошева Ю. С. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,
Кравченко О. В. – студентка факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій Одеського національного економічного університету,
Кудін П. М. – студент факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,
Мівшук Ю. І. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,
Ожоганіч І. Г. – студентка факультету міжнародної економіки Одеського національного економічного університету,
Письменна В. Е. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,
Пруденко А. А. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,
Рубель Г. А. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,
Сазонов К. О. – студент факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,
Чайковська О. О. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,
Штельмашук М. С. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету.

У збірнику наводяться результати дослідження студентів та викладачів кафедри статистики щодо застосування сучасних статистичних методів для оцінки соціально-економічних процесів у деяких країнах світу, в Україні та окремих регіонах. Висновки та рекомендації авторів можуть бути корисними для викладачів, аспірантів і студентів, які займаються аналізом процесів, що відбуваються в суспільстві та економіці країни.

© колектив авторів, 2020

ЗМІСТ

Бойко В.С., Ольвінська Ю.О. Теорія статистики в працях А.Кетле	6
Клюс І.Г., Милашко О.Г. Аналіз розвитку готельного господарства Закарпатської області	13
Рубель Г.А., Самотоєнкова О.В. Аналіз динаміки, структури та активності ринку нерухомості в Україні	22
Кошева Ю.С., Милашко О.Г. Статистичний аналіз середньої заробітної плати в регіонах	32
Кудін П.М., Тарасова К.І. Статистичне оцінювання споживання продуктів харчування	37
Бойко В.С., Вітковська К.В. Статистичний аналіз зайнятості в Україні	44
Кравченко О.В., Самотоєнкова О.В. Статистична оцінка динаміки та потенціалу закладів вищої освіти в Україні	53
Березорудський А.М., Вітковська К.В. Статистична оцінка впливу факторів на обсяг капітальних інвестицій в Україні .	61
Білоус О.Ю., Ольвінська Ю.О. Аналіз фінансової стійкості ПРАТ «ВО Стальканат-Сілур»	68
Іванченко Т.А., Ольвінська Ю.О. Переробка сміття в Україні: проблеми та перспективи	75
Березорудський А.М., Погорєлова Т.В. Статистична оцінка структури продовольчого ринку України	80
Агапченко К.А., Погорєлова Т.В. Статистична характеристика розвитку фермерського господарства в Україні ...	85
Бойко В.С., Погорєлова Т.В. Статистична оцінка земельного фонду України	90
Бойко В.С., Милашко О.Г. Статистичний аспект французько-українських відносин	100
Березорудський А.М., Милашко О.Г. Партнерство України з Чехією	108
Агапченко К.А., Милашко О.Г. Партнерство України з Норвегією	113
Ожоганич Т.Ю., Милашко О.Г. Дослідження стану зовнішнього сальдо товарів та послуг Люксембургу	119

Білоус О.Ю., Вітковська К.В. Формування вибіркового сукупностей для обстеження ділової активності підприємств у країнах ЄС	125
Чайковська О.О., Вітковська К.В. Організація вибіркового обстежень у різних країнах світу	132
Мившук Ю.І., Самотоєнкова О.В. Статистична оцінка ринку страхових послуг в Україні	140
Штельмашук М.С., Ольвінська Ю.О. Статистичний аналіз шлюбності та розлучуваності у сучасній Україні	146
Агапченко К.А., Ольвінська Ю.О. Зародження статистичної науки в працях політичних арифметиків	152
Гаращенко О.В., Ольвінська Ю.О. Уільям Петті – засновник школи політичної арифметики	155
Штельмашук М.С., Вітковська К.В. Досвід проведення вибіркового обстеження студентами спеціальності «Економіка» з актуальних проблем університету	159
Бабенко С.Ю., Ольвінська Ю.О. Статистичний аналіз ринку алкогольної продукції в Україні	166
Письменна В.Е., Ольвінська Ю.О. Дослідження споживчої поведінки у сфері б'юті-індустрії під час пандемії	172
Сазонов К.О., Ольвінська Ю.О. Сутність концепції сталого розвитку регіону та роль статистичних показників у його дослідженні	175
Балюк Н.В., Ольвінська Ю.О. Аналіз динаміки номінальної та реальної заробітної плати в Україні	183
Бурлаченко К.В., Ольвінська Ю.О. Статистичний аналіз ринку кави в Україні	189
Пруденко А.А., Ольвінська Ю.О. Соціальні мережі як елемент нового соціального середовища	193

АНАЛІЗ ДИНАМІКИ НОМІНАЛЬНОЇ ТА РЕАЛЬНОЇ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ В УКРАЇНІ

Балюк Н. В.¹, Ольвінська Ю. О.²

1 – студент, факультет економіки та управління підприємництвом,

2 – канд. екон. наук, доцент, кафедра статистики

Одеський національний економічний університет, м. Одеса

АНОТАЦІЇ

Балюк Н. В., Ольвінська Ю.О. Аналіз динаміки номінальної та реальної заробітної плати в Україні. У статті розглянуто теоретичні та практичні підходи до сутності номінальної та реальної заробітної плати. Проаналізовано динаміку зміни рівня номінальної та реальної заробітної плати в Україні. Досліджено основні причини та наслідки зниження реальної заробітної плати. Акцентовано увагу на тому, що розмір заробітної плати, регулярність її виплат найбільшою мірою визначає рівень життя населення. Визначено основні завдання щодо регулювання рівня заробітної плати. Також у статті розглянуті актуальні на сьогоднішній день проблеми сучасного стану заробітної плати в Україні. Виділені причини низької заробітної плати в Україні. Визначені шляхи вирішення проблем заробітної плати в нашій державі.

Ключові слова: заробітна плата, номінальна заробітна плата, реальна заробітна плата, дефіцит, рівень інфляції.

Balyuk N. V., Olvinskaya J. O. Analysis of the dynamics of nominal and real wages in Ukraine. The article considers theoretical and practical approaches to the essence of nominal and real wages. The dynamics of changes in the level of nominal and real wages in Ukraine is analyzed. The main causes and consequences of the reduction of real wages are studied. Emphasis is placed on the fact that the size of wages, the regularity of its payments largely determines the standard of living. The main tasks for regulating the level of wages are identified. The article also considers the current problems of the current state of wages in Ukraine. The reasons for low wages in Ukraine are highlighted. Ways to solve the problems of wages in our country have been identified.

Keywords: wages, nominal wages, real wages, deficit, inflation rate.

ПОСИЛАННЯ НА РЕСУРС

Балюк, Н. В. Аналіз динаміки номінальної та реальної заробітної плати в Україні [Текст] / Н. В. Балюк, Ю. О. Ольвінська // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : збірник наукових студентських праць. Випуск 6. Частина II – Одеса, ОНЕУ. – 2020. – С. 183 – 188.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Заробітна плата виступає важливим компонентом соціально-трудових відносин,

можливістю задовольнити різноспрямовані економічні інтереси, поєднувати які досить складно. При тому, що основний економічний інтерес для роботодавців та найманих працівників полягає у максимальному досягненні корисності, держава, в цьому випадку повинна забезпечити збалансовані і стабільні відносинах між ними. Саме заробітна плата є головною складовою доходів населення, підґрунтям життєдіяльності працівників та їх сімей, а також потужним стимулом підвищення продуктивності праці. Саме тому тема аналізу динаміки заробітної плати та проблем її формування є актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед вітчизняних вчених, які вивчали тенденції номінальної і реальної заробітної В. С. Василенко, О. С. Ветлужська, А. О. Гордеюк, Ю. М. Іванченко, П. М. Матюшко, А. І. Радчук, Т.В. Сизикова, С.В. Цимбалюк та ін.

Метою статті є дослідження сучасного стану та аналіз існуючих головних проблем заробітної плати в Україні, а також порівняння рівня заробітної плати з реальною вартістю послуг на українському ринку праці.

Виклад основного матеріалу. На думку вчених-економістів, сутність заробітної плати необхідно розглядати з таких позицій:

- заробітна плата – це економічна категорія, яка відображає відносини між власником підприємства і найманим працівником з приводу розподілу новоствореної вартості (доходу);

- заробітна плата – це елемент ринку праці, ціна, за якою працівник продає послуги робочої сили тобто виражає ринкову вартість використання найманої робочої сили;

- заробітна плата – це винагорода, яку за трудовим договором власник сплачує працівникові за виконану роботу;

- заробітна плата – це трудовий дохід для працівника, який він отримує в результаті реалізації здатності до праці та який має забезпечити об'єктивно необхідне відтворення робочої сили;

- заробітна плата – це елемент витрат на виробництво, що включають ся до собівартості продукції, робіт (послуг) і водночас головний чинник забезпечення матеріальної зацікавленості працівників у досягненні високих кінцевих результатів праці.

В економічній теорії розрізняють номінальну та реальну заробітну плату. Номінальна заробітна плата, на думку Ажнюк М.О, це сума коштів отриманих працівником за його роботу впродовж розрахункового періоду [3]. В свою чергу реальна заробітна плата – це сукупність товарів і послуг, які може придбати працівник за отриману ним номінальну заробітну плату. Розмір реальної заробітної плати залежить від розміру номінальної заробітної плати, рівня цін на споживчі товари та послуги, розміру податків та зборів, що сплачуються.

Для функціонування ринку заробітна плата виступає одним з компонентів системоутворюючого механізму, який регулює його розвиток у галузевому, регіональному та професійному аспектах. Проте, за сучасних

умов, механізм формування та регулювання заробітної плати є недосконалим. За оцінкою експертів низький рівень заробітної плати у значній частині населення дозволяє стверджувати, що такі країни, як Україна, Албанія та Молдова належить до трійки найбідніших країн Європи [9]. За даними Всесвітнього банку до категорії бідних в Україні належить понад 70,0% населення. Особливістю вітчизняних реалій є й те, що певна частка зайнятого населення, в тому числі висококваліфіковані працівники, також належать до категорії бідних саме через низький рівень доходів від зайнятості. Тобто, навіть маючи роботу, робітник фактично не має можливості для нормального відтворення, через недостатній обсяг коштів, які їй платить держава або роботодавець.

До складу заробітної плати входять основна і додаткова заробітна плата, а також інші заохочувальні і компенсаційні виплати. Історично склалося так, що номінальна заробітна плата має характерну тенденцію до зростання протягом часу. Рівень оплати праці залежить від багатьох факторів: попит-пропозиція, фах працівників, кваліфікація працівників, рівень технологічної готовності, складність праці, якість праці, продуктивність праці, капіталоозброєність праці, клімат, ефективність праці, національні традиції.

Показник номінальної заробітної плати розраховується в середньому за певний період часу, шляхом ділення нарахованого фонду оплати праці працівників як у грошовій, так і натуральній формах на: кількість людино-годин відпрацьованого або оплаченого робочого часу; середньооблікову кількість штатних працівників; середню кількість працівників в еквіваленті повної зайнятості за відповідний період [5]. Проте, номінальна заробітна плата не може дати нам уявлення про дохід на фактор праці, так як за різний період часу ми можемо за одну й ту саму кількість грошей придбати різну кількість благ, які потрібні нам для задоволення інтересів. При підвищенні цін на товари і послуги відбувається зменшення купівельної спроможності номінального заробітку. Саме тому слід аналізувати як номінальну, так і реальну заробітну плату. Згідно статистичних даних темпи зростання номінальної та реальної заробітної плати в Україні суттєво відрізняються (рис 1.)

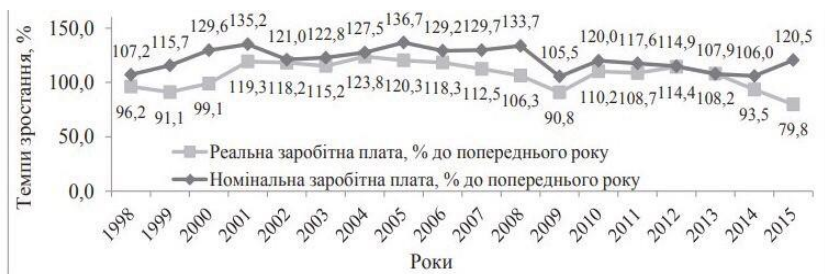

Рис 1. Динаміка номінальної та реальної заробітної плати в Україні [9]

За наведеними даними, найменша розбіжність між реальною і номінальною заробітною платою зафіксована у 2002 та 2004 роках. Показники 2015 року свідчать, що саме на цей рік припадає найнижчий рівень реальної заробітної плати, відхилення становить 40,7% від номінальної. Починаючи з 2016 року рівень реальної заробітної плати має тенденцію до зростання, але темпи зростання значно нижчі ніж у номінальній заробітній платі. Найвищий темп зростання як номінальної, так і реальної заробітної плати постерігався у 2017 році, далі темпи зростання трохи загальмували.

На рівень реальної заробітної плати впливають фактори, які мають протилежну дію (рис. 2).

Рис. 2. Чинники, що впливають на рівень реальної заробітної плати [9]

Невідповідність номінальної і реальної заробітної плати характеризується зниженням економічного розвитку країни, що негативно позначається на рівні життя населення, тому ці категорії мають бути збалансовані.

Можна виділити такі основні причини низької заробітної плати в Україні:

- висока матеріаломісткість української продукції, неефективне використання сировини і матеріалів, що збільшує частку витрат на них у ціні на виготовлену продукцію;
- нераціональна структура економіки: переважання частки сировинних галузей і відповідно незначна частка галузей кінцевого продукту та, як наслідок, дуже мала частка продукції галузей, що продукують інновації;
- неналежна організація бізнес-процесів та менеджменту на

підприємствах;

- небажання підприємців зменшувати норму прибутку, що, втім, є зрозумілим і характерним для умов ринкової економіки;

- високий рівень обов'язкових внесків у соціальні фонди (хоча зрозуміло, що їх зменшення в умовах дефіциту пенсійного фонду є вкрай проблематичним);

- наявність корупційних схем як досить характерного і поширеного типу видатків українських підприємців (за оцінками експертів, залежно від виду діяльності частка цих витрат може коливатися від 5-10% до 35-50% усіх реальних витрат підприємців)

Негативні наслідки низького рівня заробітної плати полягають у наступному [9]:

1) спостерігається низька якість життя та зниження рівня людського розвитку в Україні;

2) через мізерний рівень заробітків у найманих працівників знижуються мотивація до високопродуктивної праці;

3) відтік кваліфікованих кадрів зі сфер з низьким рівнем оплати праці, передусім з бюджетної сфери: освіти, науки й охорони здоров'я;

4) незацікавленість роботодавців до впровадження нової техніки і технологій в умовах низької ціни праці;

5) стримування платоспроможного попиту та гальмування розвитку економіки в цілому, оскільки низька оплата праці пов'язана зі слабким розширенням ємності внутрішнього ринку для стимулювання вітчизняних товаровиробників;

6) відсутність можливості заощадження населення, а саме заощадження є важливим джерелом інвестицій в економічний розвиток;

7) зростання тіньової економіки, рівня корупції, контрабанди дешевих товарів, виробництво фальсифікатів тощо.

Окрім окреслених проблем, ще однією проблемою в Україні є обмеження сфери державного втручання у систему регулювання механізму оплати праці. Як наслідок, починаючи з 2000-х років в Україні порівняно з індустріально розвинутими країнами, незважаючи на зростання ВВП, середньої заробітної плати та мінімальної заробітної плати, спостерігається значна розбалансованість темпів приросту продуктивності праці та виробництва, що призводить до зростання індексу споживчих цін, питомої ваги матеріальних витрат у собівартості, «деградації» всіх функцій заробітної плати.

Висновки. Отже, можна зробити висновок, що система взаємоузгодження заробітної плати вимагає концептуального підходу, який базується на реалізації послідовних, взаємозалежних складових, заходах щодо реформування податкової, фінансово-кредитної та бюджетної політики, тим самими регулюючи відносини між роботодавцями та найманими працівниками, забезпечуючи збалансовані і стабільні відносини між ними.

Занижена заробітна плата призвела сьогодні до скорочення вкрай необхідного для економіки держави попиту і підірвала загальний рівень впевненості суспільства в майбутньому. Тому сьогодні одним із пріоритетних завдань держави повинно стати стимулювання внутрішнього споживання та підвищення купівельної спроможності населення. До того ж, лише справедливий розподіл доходів у реальному секторі економіки допоможе подолати бідність в Україні. Підвищення заробітної плати – потужний стимул для всебічного розвитку вітчизняної економіки, завдяки якому можна розраховувати на зростання внутрішнього попиту, піднесення національного виробництва, створення нових робочих місць, загальне поліпшення життя населення та формування в суспільства відчуття захищеності та впевненості в майбутньому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Економіка підприємства: [навч. посібник.] / За заг. ред. П.В. Круша, В.І. Подвігної, Е.М. Сердюка. – К.: Ельга Н, КНТ, 2009. – 780 с.
2. Федонін О.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навч. Посібник / О.С. Федонін, І.М. Репіна., О.І. Олексюк. – Вид. 2-ге, без змін. – К.: КНЕУ, 2006. – 316 с.
3. Ажнюк М.О. Основи економічної теорії: навч. посібник / М.О. Ажнюк, О.С. Передрій. – К.: Знання, 2008. – 368 с.
4. Сірко А.В. Економічна теорія. Політекономія: навч. посібник. [Електронний ресурс] / А.В. Сірко. – К.: Центр учбової літератури, 2014. – 416 с
5. Про затвердження Методики розрахунку індексів реальної заробітної плати [Електронний ресурс]. – Режим доступу: Держстат України; Наказ від 11.09.2012 № 378
6. Оганян Г.А. Політична економія: навч. посібник для студентів вищ. навч. закладів / Г.А. Оганян, В.О. Паламарчук, А.П. Румянцев та ін. За заг. ред. Г.А. Оганяна; Міжрегіон. акад. упр. персоналом. МАУП. – К.: [б. и.], 2003. – 519 с.
7. Попівняк Р.Б. Аналіз співвідношення мінімальної заробітної плати та прожиткового мінімуму / Р.Б. Попівняк // Інноваційна економіка. – 2011. – № 3. – С. 266-269.
8. Мательська З.П. Стан, проблеми та можливості, шляхи підвищення рівня оплати праці в сільському господарстві / З.П. Мательська // Україна: аспекти праці. – 2008. – №7. – С.13.
9. Шляга О.В., Пархоменко Л.О. Проблеми заробітної плати в Україні та шляхи їх вирішення. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uk.x-pdf.ru/5mehnika/1548898-1-wwwgzjazpua-udk-3312477-shlyaga-ken-docent-docent-kafedri-ekonomiki-pidpri-mstva-parhomenko-zaporizka-derzhavna-inzh.php>
10. Монастирська Г. Проблеми регулювання оплати праці у посткризовій економіці [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/1732>
11. Самоєнкова О.В., Ольвінська Ю.О. Економічна статистика: навчальний посібник. – 2-е вид., перероб. та доп. – Одеса : ФОП Гуляєва В. М., 2020. – 276 с.

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТУДЕНТСЬКИХ ПРАЦЬ

**«СТАТИСТИКА – ІНСТРУМЕНТ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»**

ВИПУСК 6

Частина II

**Одеса
2020**